

कुकडी प्रकल्पांतर्गत डिंभे डावा कालवा
कि.मी. ०/०० ते कि.मी. ५५/००
कालव्यावरील बांधकामे व कालवा
अस्तरीकरण दुरुस्ती अंदाजपत्रकास
विशेष दुरुस्ती अंतर्गत प्रशासकीय
मान्यता

महाराष्ट्र शासन
जलसंपदा विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक : प्रमाप्र-२०२४/ (प्र.क्र.४२४/२०२४)/ सिंव्य(कामे)
मंत्रालय, मुंबई-४०००३२
दिनांक :- १५ ऑक्टोबर, २०२४

वाचा:-

१. कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, पुणे यांचे पत्र.जा.क्र.मकृखोविम ३७/
(२०४/२०२४)/सिंव्य १/४५५८/२०२४ दिनांक ०२/०८/२०२४.
२. शासन निर्णय - २०१७/५६६/१७/सिंव्य(कामे), दि.३१/०८/२०१८.
३. शासन निर्णय - २०१८/५५१/१७/सिंव्य(कामे), दि.२७/११/२०१८.
४. शासन निर्णय - २०१३/७८५/१३/सिंव्य (कामे), दि १/८/२०१९.
५. शासन परिपत्रक- प्रमा २०१३/७८५/१३/ सिंव्य (कामे), दि.१६/९/२०२१.
६. शासन परिपत्रक क्र-प्रमा २०१३/(७८५/१३)/ सिंव्य (कामे), दि १/१/२०१५.
७. शासन निर्णय क्रमांक संकिर्ण-२०२२/प्र.क्र.५१६/२०२२/सिंव्य(कामे) दिनांक १४/०३/२०२३.

प्रस्तावना:-

कुकडी पाटबंधारे प्रकल्प हा पाच धरणांचा संयुक्त प्रकल्प असून सर्व पाचही धरणे पुणे जिल्ह्यात आहेत. येडगांव धरण (५४.९३ द.ल.घ.मी.) व माणिकडोह धरण (२८८.२४ द.ल.घ.मी.) कुकडी नदीवर, वडज धरण (३३.१२ द.ल.घ.मी.) मीना नदीवर, पिंपळगांव जोगे धरण (११०.१४ द.ल.घ.मी.) आर नदीवर असून ही सर्व धरणे जुन्नर तालुक्यात तर डिंभे धरण (३५३.९३ द.ल.घ.मी.) घोड नदीवर असून ते आंबेगांव तालुक्यात आहे. पाच धरणांचा एकूण उपयुक्त पाणीसाठा ८४०.३६ द.ल.घ.मी. (२९.६७ अ.घ.फू) इतका आहे.

सदर प्रकल्प महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, पुणे अंतर्गत “उर्वरीत महाराष्ट्र” या प्रदेशात असून कृष्णा खोऱ्यातील ऊर्ध्व भीमा उपखोऱ्यात (K5) आहे. कुकडी प्रकल्पाच्या लाभक्षेत्रात पुणे जिल्ह्यातील आंबेगाव, शिरूर, जुन्नर व अहमदनगर जिल्ह्यातील पारनेर, कर्जत, श्रीगोंदा या तालुक्यातील तसेच सोलापूर जिल्ह्यातील करमाळा तालुक्यातील लाभक्षेत्राचा समावेश आहे. कुकडी प्रकल्पाची एकूण सिंचन क्षमता १,५५,०५६ हेक्टर असून त्यापैकी जून २०२३ अखेर १,३७,८५० हेक्टर सिंचन क्षमता निर्माण करण्यात आली आहे.

कुकडी प्रकल्पांतर्गत डिंभे डावा कालव्याचे मूळ बांधकाम सन २०००-०१ मध्ये पूर्ण होऊन तो सिंचन व्यवस्थापनासाठी हस्तांतरीत करण्यात आलेला आहे. सदर डाव्या कालव्याची लांबी ५५ कि.मी. असून कालवा मुखाशी संकल्पित वहन क्षमता ३५.०८ क्युमेक्स (१२३९ क्युसेक्स) इतकी आहे तर कालव्याच्या पुच्छः

भागामध्ये (Tail end) संकल्पित वहन क्षमता २३.०३ क्युमेक्स (८१३.३० क्युसेक्स) इतकी आहे. डिंभे डाव्या कालव्याचे स्वतःचे सिंचन क्षेत्र २६३१ हे. आहे. डिंभे डाव्या कालव्याच्या सा. क्र.२/७५० पासून डिंभे उजवा कालवा सुरू होतो, डिंभे उजवा कालव्याची वहन क्षमता ८.३२ क्युमेक्स (२९४ क्युसेक्स) असून सिंचन क्षेत्र १४५४९ हे. आहे. डिंभे डाव्या कालव्याच्या सा. क्र. ३८/५७५ पासून घोड शाखा कालवा सुरू होतो, घोड शाखा कालव्याची वहन क्षमता ३.४८ क्युमेक्स (१२३ क्युसेक्स) असून सिंचन क्षेत्र ४३३० हे. आहे. डिंभे डाव्या कालव्याच्या सा.क्र. ५२/२९० पासून मीना शाखा कालवा सुरू होतो, मीना शाखा कालव्याची वहन क्षमता ८.६९ क्युमेक्स (३०७ क्युसेक्स) असून सिंचन क्षेत्र १५०१४ हे. आहे. अशा प्रकारे डिंभे डाव्या कालव्यावर एकूण ३६५२४ हे. सिंचन क्षेत्र आहे. या व्यतिरिक्त डिंभे डाव्या कालव्याचा फिडर कालवा म्हणून उपयोग होत असून त्याद्वारे १७५.८३ द.ल.घ.मी. (६.२१ अ.घ.फू.) पाणी येडगांव धरणात सोडण्यात येते.

डिंभे डाव्या कालव्याची वहन क्षमता अनेक ठिकाणी कमी झालेली आहे. खोल खोदाईच्या ठिकाणी कालव्याच्या कडा ढासळून नुकसान झालेले आहे . सततच्या पाण्यामुळे अस्तरीकरण खराब होऊन भरावातून गळती होत आहे. नलिकामो-या नाल्यातील पाण्यामुळे तसेच त्यावरील उंच भरावामुळे खराब होऊन त्यातून कालव्याच्या पाण्याची गळती होत आहे. सर्व नलिकामो-यांच्या ठिकाणी झाडे — झुडपे वाढली असल्यामुळे पावसाचे पाणी पूर्ण पणे वाहून जात नाही त्यामुळे पाईप पूर्णपणे मातीने बंद झालेले आहेत. कालव्याच्या भरावास खडडे पडून भराव खचलेले आहेत. अशा ठिकाणी आतापर्यंत अनेक वेळा कालवा फुटलेला आहे.

डिंभे डावा कालवा सहा महिन्यांहून अधिक काळ चालू ठेवावा लागतो. गळतीद्वारे वहन व्यय व बाष्पीभवनव्याद्वारे जवळ जवळ १० ते ४० टक्के पाणी नाश होतो व अंतिमतः कुकडी प्रकल्पातील एकूण सिंचन क्षमतेवर याचा गंभीर परीणाम होतो. कुकडी प्रकल्पाचे सिंचन चालू असताना यदा कदाचित एखादे बांधकाम तुटले किंवा भरावाचा भाग तुटला तर डाव्या कालव्याचे सिंचन बंद ठेवावे लागते. तसेच शेतक-याच्या शेती मालाचे किंवा शेत जमीनीचे मोठ्या प्रमाणामध्ये नुकसान होते व जिवितहानी होण्याचाही धोका संभवतो.

सदर कामे पूर्ण झाल्यानंतर डिंभे डाव्या कालव्यावर अवलंबून असलेले ३६,५२४ हे. सिंचन क्षेत्रासाठी पाणी पूर्ण क्षमतेने देण्यात येईल तसेच येडगांव धरण feeding द्वारे कुकडी डाव्या कालव्याचे आवर्तन सुरळीत होईल. आवर्तन काळात मोठ्या प्रमाणात होणारी गळती रोखता येईल, विसर्ग क्षमता वाढविणे शक्य होईल व पाणी बचत होणार आहे.

या पार्श्वभूमीवर ता.आंबेगाव, जि.पुणे येथील डिंभे प्रकल्पाच्या डिंभे डावा कालवा कि.मी. ०/०० ते कि.मी. ५५/०० मधील कालव्याच्या दुरुस्ती अंदाजपत्रकास विशेष दुरुस्ती अंतर्गत प्रशासकीय मान्यता देण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता. त्याप्रमाणे शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय:-

महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, पुणे अंतर्गत डिंभे मोठा प्रकल्प ता.आंबेगाव, जि.पुणे अंतर्गत डिंभे डावा कालवा कि.मी. ० ते ५५ मधील बांधकामे, कालवा अस्तरीकरण व मातीभराव दुरुस्ती कामाच्या रू. ६८,५६,९१,१३८ /- (रू.अडुसष्ट कोटी छप्पन लक्ष एक्याण्णव हजार एकशे अडतीस फक्त) एवढ्या

खर्चाच्या प्रस्तावास विशेष दुरुस्ती अंतर्गत खालील अटींच्या अधीन राहून सोबतच्या प्रपत्रानुसार प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

- १) तांत्रिक मान्यता, निविदा प्रक्रिया, कामाचे नियोजन व पूर्णत्व, प्रशासकीय मान्यतेच्या मर्यादेत खर्च करणे इ. बाबींसाठी प्रचलित शासन निर्णय / परिपत्रके यांचे पालन करणे बंधनकारक राहिल.
- २) प्रस्तावित कामांमुळे होणाऱ्या खोदकाम तोडफोड याव्दारे उपलब्ध होणारे बांधकाम साहित्याचा पूर्ण वापर करून बचत साधावी.
- ३) सदर अंदाजपत्रकातील कामांसाठी कोणत्याही प्रयोजनार्थ सर्वसाधारणपणे मंजूर प्रशासकीय मान्यतेच्या मर्यादेबाहेर जाऊन, निधी वितरण अथवा अतिरिक्त खर्च करता येणार नाही.
- ४) सदर दुरुस्ती काम पूर्ण झाल्यानंतर प्रकल्पाच्या लाभक्षेत्रांतर्गत पाणी वापर संस्था स्थापित करून लाभक्षेत्र हस्तांतरीत करणेची संपूर्ण जबाबदारी क्षेत्रीय अधिका-याची राहिल.
- ५) सदर कामाच्या सुधारित किंमतीस नियामक मंडळाच्या पुढील बैठकीत मंजूरी घ्यावी.
- ६) RCC Lining, Conventional Canal Lining, व Bituminous Geo Membrane (BGM) lining द्वारे कि.मी. निहाय कालवा अस्तरीकरणाचे फायदे / तोटे व इतर तांत्रिक मुद्दे तसेच येणाऱ्या खर्चाचा तुलनात्मक अभ्यास करून त्या आधारावर तांत्रिक मान्यता देण्याची दक्षता मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग (वि.प्र.) पुणे यांनी घ्यावी.
- ७) कालवा अस्तरीकरण दुरुस्ती मध्ये Grade of concrete, thickness of lining व reinforcement बाबत I.S. codes मधील तरतुदी विचारात घेऊन त्या आधारावर तांत्रिक मान्यता देण्याची दक्षता मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग (वि.प्र.) पुणे यांनी घ्यावी.
- ८) सदर दुरुस्ती काम पूर्ण झाल्यानंतर ३०७२ हे. सिंचन क्षेत्र पुनर्स्थापीत करण्याची संपूर्ण जबाबदारी क्षेत्रीय कार्यकारी अभियंता यांची राहिल.

प्रस्तावित कामासाठी होणारा खर्च ४७०० मोठे पाटबंधारे प्रकल्प यावरील भांडवली खर्च, ८०-सर्वसाधारण, १९०-सार्वजनिक क्षेत्रातील व इतर उपक्रमातील गुंतवणुका विशेष दुरुस्ती / विस्तार व सुधारणा कार्यक्रमा अंतर्गत भाग भांडवली अंशदान (०४)(०२) महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, भाग भांडवली अंशदान (उर्वरीत महाराष्ट्र) (कार्यक्रम) (४७०० ०२३८) (योजनांतर्गत) ५४ गुंतवणुका या लेखाशिर्षाखाली टाकून मंजूर अनुदानातून भागवावा.

नियोजन विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. ३२६/२०२४/कार्या-१४३४ दि. ३ / १० / २०२४ व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. ४४८/२०२४/व्यय-१२ दि ४/१०/२०२४ नुसार हा शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

या कामास प्रदान करण्यात आलेली प्रशासकीय मान्यता सिंव्य (कामे) कार्यासनाच्या नोंदवही मध्ये क्र. ३२ सन २०२४-२५ मध्ये नोंदविण्यात आलेली आहे.

सदर शासन निर्णय संकेतस्थळावर www.maharashtra.gov.in उपलब्ध करण्यात आला असून त्यांचा संगणक संकेतांक २०२४१०१५१२४४१३२३२७ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(न.गौ. बसेर)
शासनाच्या उप सचिव

सोबत : सहपत्र

प्रत:-

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव,
- २) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
- ३) मा. उपमुख्यमंत्री (जलसंपदा/वित्त व नियोजन) यांचे प्रधान सचिव,
- ४) मा. अध्यक्ष/उपाध्यक्ष, विधानसभा, विधानभवन, मुंबई
- ५) मा. उपसभापती, विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई
- ६) मा. विरोधी पक्षनेते, विधानसभा, मुंबई यांचे कार्यालय, विधानभवन, मुंबई
- ७) मा. विरोधी पक्षनेते, विधानपरिषद, मुंबई यांचे कार्यालय, विधानभवन, मुंबई
- ८) अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- ९) अपर मुख्य सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १०) अपर मुख्य सचिव (जलसंपदा, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- ११) सचिव (जसंव्य व लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १२) सचिव (प्रकल्प समन्वय), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १३) महालेखापाल-१ (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
- १४) महालेखापाल-२ (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर,
- १५) कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र कृष्णाखोरे विकास महामंडळ, पुणे.
- १६) मुख्य अभियंता (वि.प्र.) जलसंपदा विभाग, सिंचन भवन, पुणे.
- १७) आंतर वित्त सल्लागार व सहसचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १८) अधीक्षक अभियंता, कुकडी सिंचन मंडळ, सिंचन भवन, पुणे.
- १९) कार्यकारी अभियंता, कुकडी पाटबंधारे विभाग क्र १, नारायणगांव ता. जुन्नर, जि.पुणे.
- २०) सिंव्य.(कामे)कार्यासन संग्रहार्थ.

शासन निर्णय क्रमांक : प्रमाप्र-२०२४/ (प्र.क्र.४२४/२०२४)/ सिंव्य (कामे),

दि. १५/ १०/ २०२४ चे सहपत्र

Sr.No.	Description of Item	Amount in (Rs.)
1	C - Works (Excluding Royalty)	
2	जलसेतु दुरुस्ती	570630
3	विमोचक दुरुस्ती	758273
4	इतर बांधकामे दुरुस्ती	32419257
5	कालव्यावरील भराव दुरुस्ती	15831357
6	कालव्यावरील गवत,झाडेझुडपे काढणे	948161
7	अस्तरीकरण सेवापथ / निरीक्षण पथ दुरुस्ती	496763612
8	एकूण (2+3+4+5+6+7)	547291290
9	1 % विमा	5472913
10	18 % GST	98512432
11	Royalty	12522851
12	3 % Contingencies	16418739
13	Testing Charges	5472913
14	Total Rs.(8+9+10+11+12+13)	68,56,91,138

(न.गौ. बसेर)
शासनाच्या उपसचिव